

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Geçmiş dönemde vermiş olduğum; 2/5041, 2/5042, 2/5021, 2/4983, 2/4975, 2/4946, 2/4924, 2/4925, 2/4777, 2/4767, 2/4686, 2/4619, 2/4615, 2/4207, 2/4209, 2/4197, 2/3805, 2/3717, 2/3692, 2/3693, 2/3694, 2/3696, 2/3691, 2/3684, 2/3685, 2/3690, 2/3689, 2/3688, 2/3687, 2/3686, 2/3641, 2/3642, 2/3624, 2/3573, 2/3544, 2/3494, 2/3469, 2/3460, 2/3461, 2/3401, 2/3214, 2/3202, 2/3184, 2/3132, 2/3082, 2/2990, 2/2477, 2/2341, 2/2043, 2/1326, 2/1370, 2/1341, 2/1379, 2/1527, 2/1693, 2/1807, 2/1993 Esas numaralı kanun tekliflerimin, TBMM İç Tüzüğü'nün 77. Maddesinin 1. Fıkrası uyarınca 28. Yasama Döneminde yenilenmesini arz ve talep ederim.

Süleyman BÜLBÜL**Aydın Milletvekili**

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği İçişleri
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih: 16-8-2024	Esas No: 2/2383

T B M M
KANUNLAR VE KARAR BSK.LİĞİ
14 Ağustos 2024
Numara:

TBMM
GENEL EVRAK
14 Ağustos 2024
No: 1476936

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 9.3.2021
Sayı : 1649

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Siyasi Partiler Kanunu, Milletvekili Seçimi Kanunu ve Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin ("Ulusal ve Mahalli Meclislerde Kadınların Temsiliyet Oranlarının Artırılması") Kanun Teklifi, gerekçesiyle birlikte ilâşikte sunulmuştur.

Gereği için arz ederiz. 08.03.2021

Engin Örtos

Gallarya Mv

Ganure Akur

B. Tanrı

Selin Saygı Böke

İzmir mv

Suzyan

1. Şilli

Jale Nur Söller

Eskişehir

Burcu Köksal

Afyonkarahisar mv

Emine Gülizar

Emecan

İst.

Candan Yüceer

Tekirdağ mv

Sera KADIGİL

İST

SİBEL ÖZDEMİR

İstanbul Milletvekili

İlgezd.

Milneri

① - Kemal KILIÇDAROĞLU

İzmir Milletvekili

CHP Genel Başkanı

Özgür ÖZEL

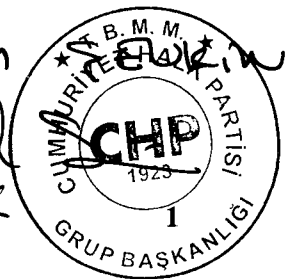
Marlıs mv

Gamze TASCER

ANKARA MV

Nurhayat Altan Kayısefer

Barış

TBMM BAŞKANLIĞITali
Komisyon-İşleri
-Kadın Erkek Fırsat EşitliğiEsas
Komisyon

Anayasa

Tarih :

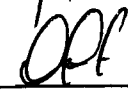
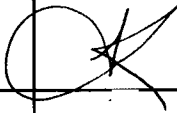
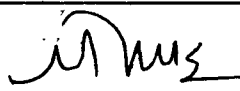
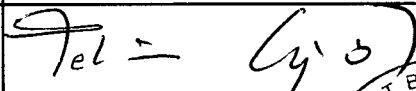
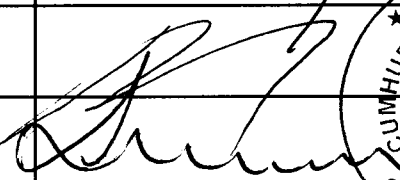
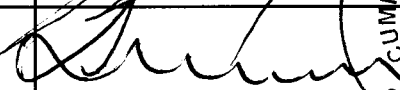
09 Mart 2021

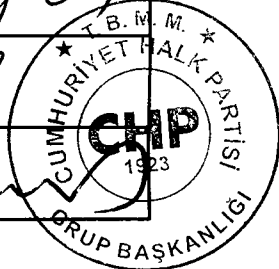
Esas No: 2/3460

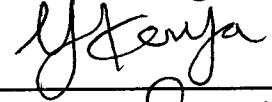
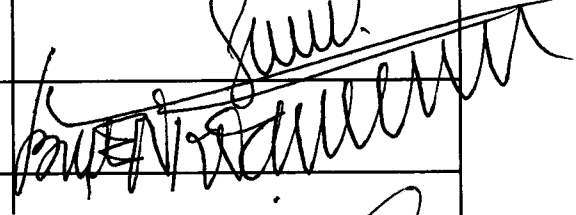
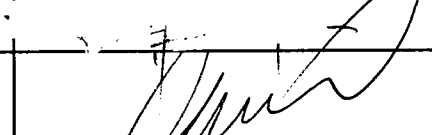
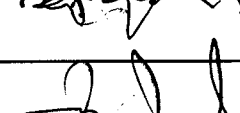
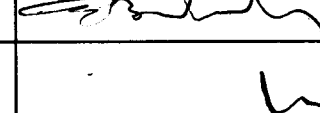
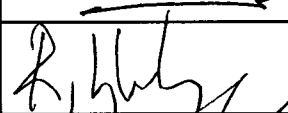
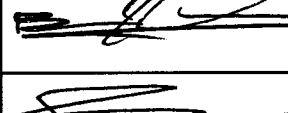
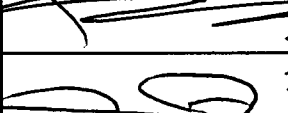
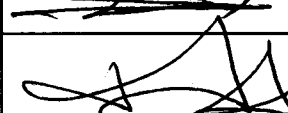
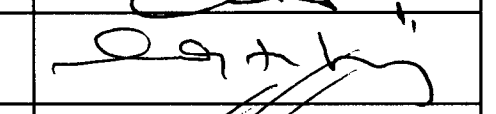
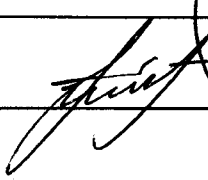
TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ

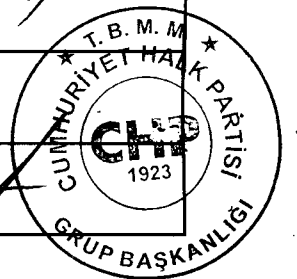
09 Mart 2021

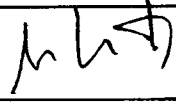
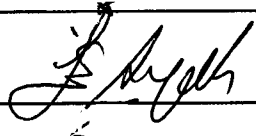
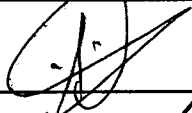
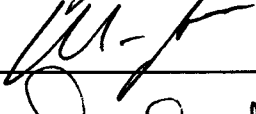
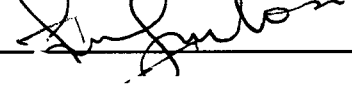
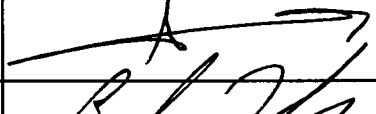
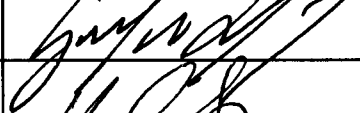
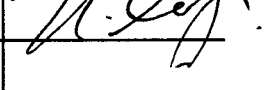
Numara. 791329

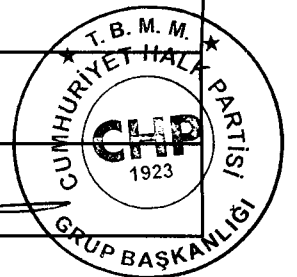
ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Ayhan	BARUT	Adana	
Burhanettin	BULUT	Adana	
Orhan	SÜMER	Adana	
Abdurrahman	TUTDERE	Adıyaman	
Mustafa	TUNCER	Amasya	
Tekin	BİNGÖL	Ankara	
Murat	EMİR	Ankara	
Levent	GÖK	Ankara	

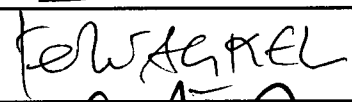
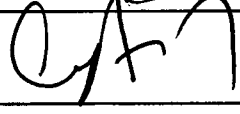
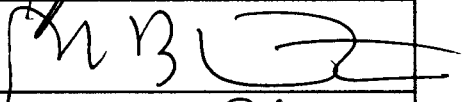
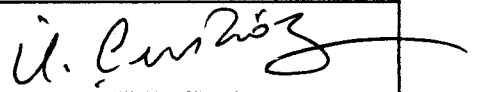
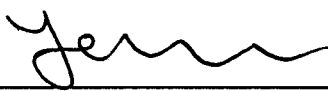
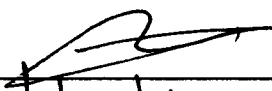
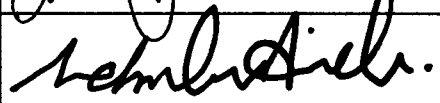
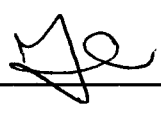
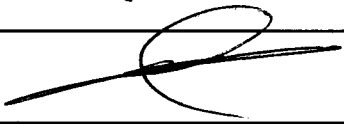
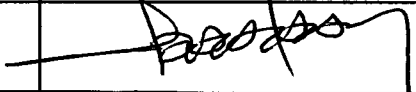
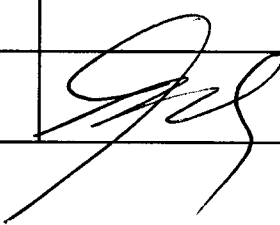

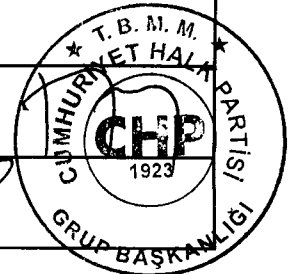
ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Ali Haydar	HAKVERDİ	Ankara	
Yıldırım	KAYA	Ankara	
Ahmet Haluk	KOÇ	Ankara	
Bülent	KUŞOĞLU	Ankara	
Servet	ÜNSAL	Ankara	
Nihat	YEŞİL	Ankara	
Cavit	ARI	Antalya	
Deniz	BAYKAL	Antalya	
Çetin Osman	BUDAK	Antalya	
Aydın	ÖZER	Antalya	
Rafet	ZEYBEK	Antalya	
Uğur	BAYRAKTUTAN	Artvin	
Süleyman	BÜLBÜL	Aydın	
Bülent	TEZCAN	Aydın	
Hüseyin	YILDIZ	Aydın	
Ahmet	AKIN	Balıkesir	
Ensar	AYTEKİN	Balıkesir	
Fikret	ŞAHİN	Balıkesir	
Yaşar	TÜZÜN	Bilecik	

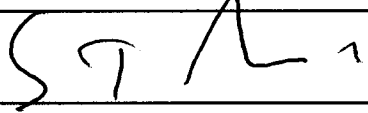
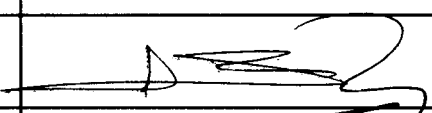
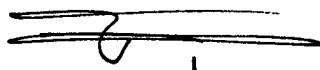
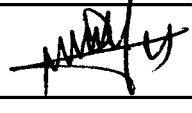
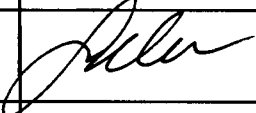
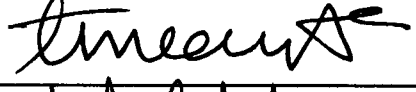
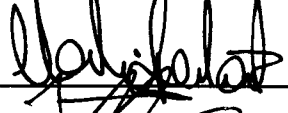
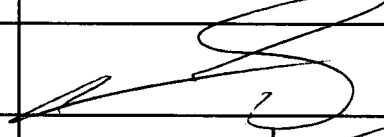
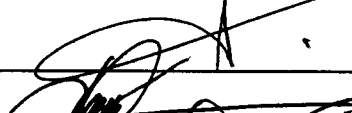
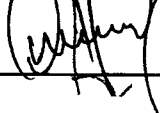

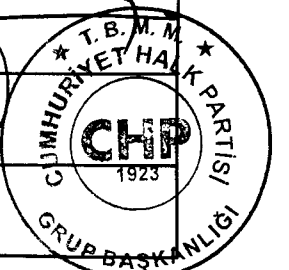
ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Mehmet	GÖKER	Burdur	
Erkan	AYDIN	Bursa	
Yüksel	ÖZKAN	Bursa	
Orhan	SARIBAL	Bursa	
Özgür	CEYLAN	Çanakkale	
Muharrem	ERKEK	Çanakkale	
Tufan	KÖSE	Çorum	
Okan	GAYTANCIOĞLU	Edirne	
Gürsel	EROL	Elazığ	
Utku	ÇAKIRÖZER	Eskişehir	
İrfan	KAPLAN	Gaziantep	
Bayram	YILMAZKAYA	Gaziantep	
Necati	TİĞLİ	Giresun	
Mehmet	GÜZELMANSUR	Hatay	
İsmet	TOKDEMİR	Hatay	

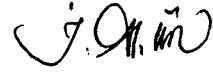
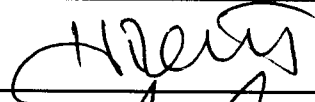
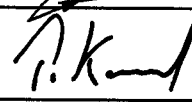
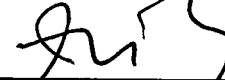
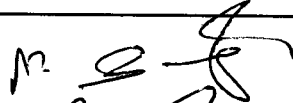
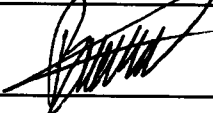
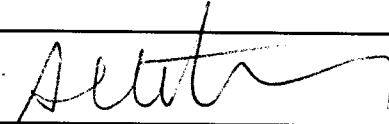
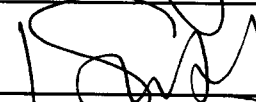
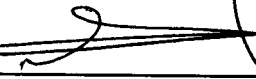

ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Serkan	TOPAL	Hatay	
Fethi	AÇIKEL	İstanbul	
Onursal	ADIGÜZEL	İstanbul	
Turan	AYDOĞAN	İstanbul	
Mehmet	BEKAROĞLU	İstanbul	
Ahmet Ünal	ÇEVİKÖZ	İstanbul	
Yunus	EMRE	İstanbul	
Zeynel	EMRE	İstanbul	
Aykut	ERDOĞDU	İstanbul	
Mehmet Akif	HAMZAÇEBİ	İstanbul	
İbrahim Özden	KABOĞLU	İstanbul	
Özgür	KARABAT	İstanbul	
İlhan	KESİCİ	İstanbul	
Yüksel Mansur	KILINÇ	İstanbul	
Oğuz Kaan	SALICI	İstanbul	
Ali	ŞEKER	İstanbul	

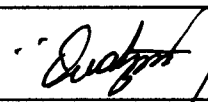
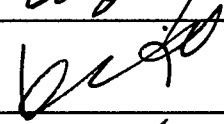
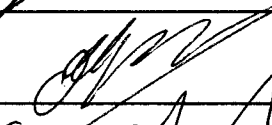
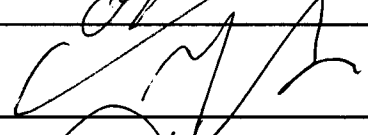
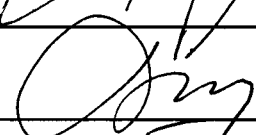
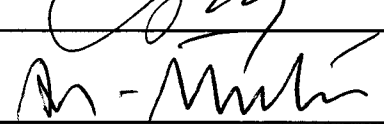
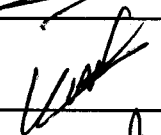
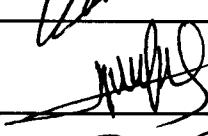
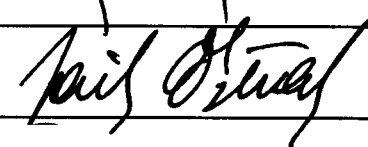
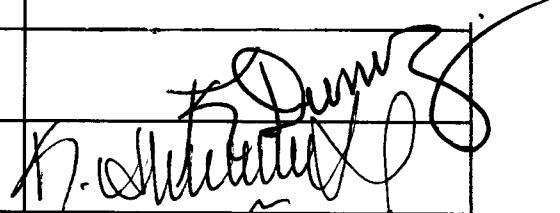
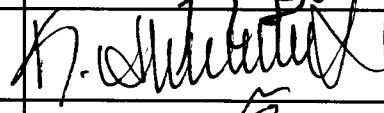
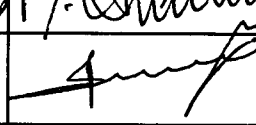
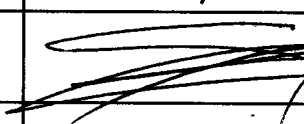
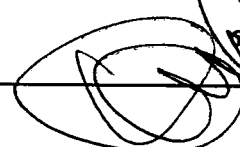

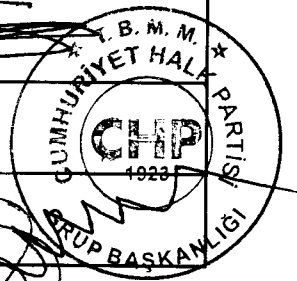
ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Mahmut	TANAL	İstanbul	
Mustafa Sezgin	TANRIKULU	İstanbul	
Gürsel	TEKİN	İstanbul	
Erdoğan	TOPRAK	İstanbul	
Gökhan	ZEYBEK	İstanbul	
Ednan	ARSLAN	İzmir	
Murat	BAKAN	İzmir	
Tacettin	BAYIR	İzmir	
Kani	BEKO	İzmir	
Sevda	ERDAN KILIÇ	İzmir	
Kemal	KILIÇDAROĞLU	İzmir	
Ahmet Tuncay	ÖZKAN	İzmir	
Mahir	POLAT	İzmir	
Özcan	PURÇU	İzmir	
Atila	SERTEL	İzmir	
Bedri	SERTER	İzmir	
Kamil Okyay	SINDIR	İzmir	
Ali	ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş	

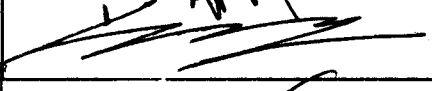

ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Ismail Atakan	ÜNVER	Karaman	
Hasan	BALTACI	Kastamonu	
Çetin	ARIK	Kayseri	
Ahmet	ÖNAL	Kırıkkale	
Vecdi	GÜNDOĞDU	Kırklareli	
Türabi	KAYAN	Kırklareli	
Metin	İLHAN	Kırşehir	
Haydar	AKAR	Kocaeli	
Tahsin	TARHAN	Kocaeli	
Abdüllatif	ŞENER	Konya	
Ali Fazıl	KASAP	Kütahya	
Veli	AĞBABA	Malatya	
Ahmet Vehbi	BAKIRLIOĞLU	Manisa	
Bekir	BAŞEVİRGEN	Manisa	
Alpay	ANTMEN	Mersin	
Ali Mahir	BAŞARIR	Mersin	
Cengiz	GÖKÇEL	Mersin	
Mürsel	ALBAN	Muğla	
Burak	ERBAY	Muğla	
Süleyman	GİRGİN	Muğla	

ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Suat	ÖZCAN	Muğla	
Faruk	SARIASLAN	Nevşehir	
Ömer Fethi	GÜRER	Niğde	
Mustafa	ADIGÜZEL	Ordu	
Seyit	TORUN	Ordu	
Baha	ÜNLÜ	Osmaniye	
Kemal	ZEYBEK	Samsun	
Barış	KARADENİZ	Sinop	
Ulaş	KARASU	Sivas	
Aziz	AYDINLIK	Şanlıurfa	
İlhami Özcan	AYGUN	Tekirdağ	
Faik	ÖZTRAK	Tekirdağ	
Kadim	DURMAZ	Tokat	
Ahmet	KAYA	Trabzon	
Polat	ŞAROĞLU	Tunceli	
Özkan	YALIM	Uşak	
Ali	KEVEN	Yozgat	

ADI	SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Ünal	DEMİRTAŞ	Zonguldak	
Deniz	YAVUZYILMAZ	Zonguldak	
Kadri Enis	BERBEROĞLU	İstanbul	
Nazır Cihangir	İSLAM	İstanbul	

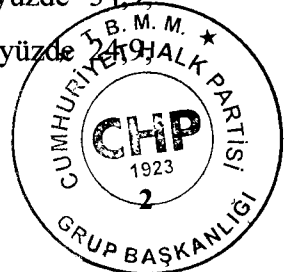
GENEL GEREKÇE

Kadın-erkek eşitliği, çağdaş ve demokratik bir toplum olmanın en önemli belirleyicisidir. Kadın-erkek eşitliği, temel bir haktır. Kadın-erkek eşitliği, sosyal demokrasinin temel ilkeleri olan eşitlik, özgürlük ve adalet çerçevesinde şekillenmektedir. Kadınlar ve erkeklerin, toplumsal yaşamın tüm alanlarında eşit haklara sahip olmaları ve eşit muamele görmeleri ile özgür ve eşit insanlar olarak yaşamaları sağlanmalıdır. Kadınlara ve erkeklere, eşit ve özgür şekilde yaşayabilecekleri bir toplum düzeni sağlamak, temeldir. Hedef, aile içinde, kamusal yaşamda, iş hayatında ve siyasette, Türkiye'yi kendi hayatını belirleyen özgür ve güçlü kadınların ülkesi hâline getirmek; toplumdaki erkek egemen yaklaşımın dönüştürülmesidir. Bu nedenlerle de önceliğimiz; Siyasi Partiler Kanunu, Milletvekili Seçimi Kanunu ve Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçim Hakkında Kanun'un değiştirilmesidir.

Türkiye İstatistik Kurumu ("TÜİK") tarafından ortaya konulan verilere göre Türkiye nüfusunun %50,1'i erkeklerden, %49,9'u kadınlardan; Yüksek Seçim Kurulu'nun "Seçmen İstatistikleri"ne göre ise seçmenlerin %50,7'si kadınlardan, %49,3'ü erkeklerden oluşmaktadır. Ülkemizde nüfusun ve seçmenlerin yarısını oluşturan kadınlar, ne yazık ki siyasette, kamuda ve ekonomi yönetiminde, siyasi partilerin yönetim kadrolarında eşitlik ilkesine uygun bir biçimde temsil ve katılım olanağı bulamamaktadır.

Ülkemizde kadınlara seçme ve seçilme hakkı, bundan 86 yıl önce, 5 Aralık 1934'teki Anayasa değişikliğiyle tanınmıştır. İsviçre, İtalya, Fransa, İspanya, Yunanistan gibi Avrupa ülkelerinden çok daha önce seçme ve seçilme hakkına kavuşan Türk kadını, son yıllarda yaşanan gelişmelere rağmen seçilme hakkının kullanılması konusunda, dünya sıralamasında hala sonlarda yer almaktadır. "Dünya Ekonomik Forumu"nun 2020 Yılı Küresel Cinsiyet Eşitliği Raporu'nda Türkiye, 150 ülke içerisinde 130'uncu sırada yer almaktadır. Yine aynı Rapor'a göre, kadınların siyasette eşit katılımının sağlanabilmesi için en az 107 yıl geçmesi gerektiği ifade edilmektedir.

178 ülke parlamentosunun üye olduğu Parlamentolar Arası Birlik'in ("IPU") 1 Haziran 2020 itibarıyla hazırladığı listeye göre ise kadınların meclisteki temsiliyeti açısından Türkiye, 193 ülke arasında 123'üncü sırada yer almaktadır. Türkiye, yüzde 17,2 oran ile çoğu Afrika ve Asya ülkesinin de gerisinde yer almaktadır. Kadınların Parlamento'daki temsil oranı, Etiyopya'da yüzde 38,8, Burundi'de yüzde 38,2, Tanzanya'da yüzde 36,9, Uganda'da yüzde 34,9, Afganistan'da yüzde 27, Irak'ta yüzde 26,4, Cezayir'de yüzde 25,8, Tunus'ta yüzde 24,9, Bangladeş'te yüzde 20,9, Fas'ta yüzde 20,5 ve Pakistan'da yüzde 20,2'dir.

Bütün ülkelerin ortalaması dikkate alındığında, kadınların parlamentolardaki ortalama temsil oranı yüzde 25,1'dir. Türkiye, güncel verilere göre yüzde 17,2'lik oranla dünya ortalamasının yüzde 7,9 puan altındadır.

Dünya genelinde, mecliste kadın oranının en yüksek olduğu bölge, yüzde 43,9'luk oranla İskandinav ülkeleridir. Bölgeler karşılaştırıldığında, parlamentolarda kadın temsil oranları aşağıdaki gibidir:

- Kuzey ülkeleri: Yüzde 43,9
- Karayipler: Yüzde 40,3
- Avustralya ve Yeni Zelanda: Yüzde 35,1
- Kuzey Amerika: Yüzde 34,7
- Batı Avrupa: Yüzde 34,7
- Doğu Afrika: Yüzde 31,7
- Güney Afrika: Yüzde 30,5.
- Güney Asya: Yüzde 17,4
- Batı Afrika: Yüzde 15,3
- Orta Doğu: Yüzde 14,5
- Pasifik Adaları: Yüzde 6,4.

Kadınların parlamentodaki temsiliyeti sıralamasında ise Ruanda yüzde 61,3 oranıyla birinci sırada, Küba yüzde 53,2 oranıyla ikinci sırada, Bolivya ise yüzde 53,1 oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır.

Yukarıdaki veriler göstermektedir ki, her ne kadar Türkiye, kadınlara seçme ve seçilme hakkını sağlayan ilk ülkelerden birisi olmasına rağmen, bu hakkın kullanılmasında başarılı olamamıştır. Güncel verilere göre, Meclis'teki toplam kadın milletvekili sayısı sadece 101'dir. Bu sayı, ülkemiz tarihindeki en yüksek sayı olsa da, son seçimlerde 33 ilden hiç kadın milletvekili çıkmamıştır. Ayrıca, "Kadın Adayları Destekleme Derneği"nin hazırladığı bir rapora göre de Cumhuriyet tarihimiz süresince 20 ilimizde, tek bir kadın milletvekili dahi olmamıştır. Kadınların seçme ve seçilme hakkını kazandığı 1934 yılından bu yana yapılan 23 genel seçim toplamında, Meclis'e giren 11.385 milletvekilinin sadece 598'i kadınlardan oluşurken seçilme oranı da ancak %5,25'te kalmıştır.

Belediye meclisleri ve il genel meclislerinde de durum, ne yazık ki, pek farklı değildir. Mevcut koşullar, kadınların ulusal ve yerel meclislerde daha çok temsil edilmesini engellemektedir.

Nitekim, 31 Mart 2019 yerel seçimlerinin sonuçlarına göre 8.257 belediye başkan adayının sadece 652'si, yani yüzde 7,89'u kadın adaylardan oluşurken seçimlerin sonucuna göre 1.389 belediye başkanlığı koltuğundan ancak 43'üne kadınlar seçilebilmiştir.

Aşağıda yer verdiğimiz tabloya göre, son yıllarda kısmi bir ilerleme kaydedilse de sonuçlar, kadınların parlamentoda yeterli oranda temsil edilmediğini açıkça göstermektedir. Kadınların ulusal ve yerel meclislerde daha çok temsil edilebilmesi için pozitif ayrımcılığa ihtiyaç vardır. Erkeklere kıyasla siyasi yarışlarda daha zayıf kalan kadınların yasal düzenlemelerle desteklenerek karar alma mekanizmalarında daha çok söz sahibi olmalarının sağlanması, bir zorunluluk arz etmektedir.

Bazı seçim dönemlerine göre, ulusal düzeyde TBMM'deki kadın temsiliyeti ise şöyledir:

SEÇİM YILI	MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN MİLLETVEKİLİ	KADIN ORANI (%)
1935	395	18	4,6
1943	435	16	3,7
1950	487	3	0,6
1957	610	8	1,3
1965	450	8	1,8
1973	450	6	1,3
1991	450	8	1,8
1999	550	22	4,2
2002	550	24	4,4
2007	550	50	9,1
2011	550	79	14,3
2015 (7 Haziran)	550	97	17,6
2015 (1 Kasım)	550	81	14,7
2018	600	104	17,3

Öte yandan, siyasi partilerin yönetimlerine kadınların katılımı da yine sınırlı düzeyde kalmakta ve bu durum, kadınların siyasi partiler içerisinde, çoğu zaman az sayıda ve yardımcı konulardan öteye geçemeyen bir alana sıkışıp kalmalarına neden olmaktadır. Ayrıca, kadınların siyasi partilerdeki görünürlüğü sınırlı bir düzeyde kalırken partilerin sahadaki faaliyetlerinde ise kadınların katılımı sayıca çok olabilmesine rağmen çoğu kez, süreklilik arz etmemektedir.

Kadınların parti içerisinde görünürlüğü artıracak birtakım çalışmalar yürütülse de siyasi parti hiyerarşisinde yükselerek karar organlarına seçilme veya atanma şansı, oldukça kısıtlı kalmaktadır.

Hiç şüphesiz ki, Anayasamızın 10. maddesinde ifadesini bulan "eşitlik ilkesi" ve Türkiye Cumhuriyeti olarak imza koyduğumuz "uluslararası sözleşmeler" uyarınca cinsiyet eşitliğini sağlayarak hayata geçirmek ve sürdürmek, Devlet'in temel görevleri arasındadır.

Kadınların siyasete katılımı ile siyasette temsilini düzenleyen başlıca uluslararası sözleşmeler şu şekilde sıralanabilir:

"Birleşmiş Milletler ("BM") - İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, BM - Medeni ve Sosyal Haklar Sözleşmesi, BM - Kadınların Siyasal Haklarına Dair Sözleşme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi, BM - Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı, BM - Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi ("CEDAW"), Avrupa Sosyal Şartı, Avrupa Yerel Yaşamda Avrupa Kadın Erkek Eşitliği Şartı, BM - Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (2000-2015), BM - Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (2015-2030), Avrupa 2020 Stratejisi."

Bahse konu sözleşmeler, "toplumsal cinsiyet eşitliği"nin hayata geçirilmesi konusunda çerçeve çizerken, "yasa karşısında eşitlik ve eşit korunma hakkı", "eşit haklara sahip olma hakkı", "siyasal hayata, kamu yönetimine ve kamu hizmetine eşit katılım hakkı", "eşitlik için ayrımcılık yapmama gereği", "eşitliğin sağlanması ve ayrımcılık yapılmamasından devletlerin / hükümetlerin sorumlu olduğu" üzerinde durmaktadır.

Siyasal hayata katılımı kadın-erkek eşitliğini sağlamak için en etkili araçlardan biri, yukarıda da saydığımız CEDAW'ın 4. maddesinde düzenlenmiş olan "geçici özel önlemler (temporary special measures)" ya da daha sık kullanıldığı şekliyle pozitif ayrımcılık önlemleridir. Bu önlemler, esasen, kadınların siyasal hayata katılımında devam eden dezavantaj zincirinin kırılması suretiyle yapısal değişikliklerin meydana gelmesi ve kadınlar açısından eylemli/sonuç (de facto) eşitliği'nin sağlanması temelinde, sınırlı bir amaçla tesis edilen, geçici süreli ve belirlenen hedefe yani ifade ettiğimiz sonuç eşitliğine ulaşıldığında, sona erdirilen düzenlemelerdir. Kadının konumunun iyileştirilmesi sürecini hızlandırma amacını taşıyan söz konusu "önlemler", CEDAW Komitesi'ne göre, yasama, yürütme, idari ve diğer alanlarda çeşitli düzenleyici araçları, politikaları ve uygulamaları kapsar.

Söz konusu 4. madde (CEDAW) temelinde, "geçici özel önlemlerin uygulanması" ayrımcılık yapmama ilkesinin istisnası olarak değil; Sözleşmeciler Devletler'in kadınların erkeklerle eşitlikli/sonuç eşitliğini, böylece insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit yararlanmalarını sağlamaya yönelik stratejilerinin "gerekli" bir parçasıdır. Türkiye açısından bu nitelikteki "geçici özel önlemler"in gerekliliği ise CEDAW Komitesi tarafından da vurgulanmıştır.

Uluslararası yargı organları da geçici özel önlemlerin uygulanması ya da fiili eşitsizliklerin düzeltilmesi nedeniyle yapılan farklı muamelelerin ayrımcılık anlamına gelmediğinin altını çizen kararlar vermiştir.

Öte yandan, ulusal mevzuatımızda ise Anayasa'nın amir hükümlerine rağmen "eşit siyasal katılım hakkı" noktasında, ilgili kurumlarımız tarafından gerektiği biçimde sorumluluk üstlenilmemektedir. Bu gerçekten de hareketle, kadınların siyasette temsil oranıyla ilgili bağlayıcı nitelikteki bir düzenleme, son derece gereklidir.

Ülkemizin ve Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün **"Kadınlar içtimai hayatta erkeklerle birlikte yürüyerek birbirinin yardımcısı ve destekçisi olacaklardır. Bir toplum, cinslerden yalnız birinin yüzyılımızın gerektirdiklerini elde etmesiyle yetinirse, o toplum yarı yarıya zayıflamış olur. Bizim toplumumuzun uğradığı başarısızlıkların sebebi, kadınlarımıza karşı ihmal ve kusurdur"** şeklindeki ifadeleri, kadınların sosyal ve ekonomik hayatımızın her alanında, erkeklerle birlikte eşit koşullarda ve eşit haklara sahip olarak yerini alması gerektiğine işaret etmektedir. Bu alanlardan biri de şüphesiz ki, karar alma mekanizmalarında yer alabilmektedir. Ancak yukarıda da açıkça anlatıldığı üzere günümüze kadar kadınlar, karar alma mekanizmalarında hak ettikleri yeri alamamıştır. Bu konuda yapılacak pozitif ayrımcılık, kadınların siyasal hayata daha çok katılmalarını ve böylece karar alma mekanizmalarında daha fazla söz sahibi olmalarını sağlayacaktır.

Yukarıda açıklanan nedenler doğrultusunda, bu Kanun Teklifi çerçevesinde getirilen "kota" ve "fermuar sistemi" düzenlemeleriyle kadınların, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ve yerel meclislerde temsiliyetinin artırılmasıyla karar alma mekanizmalarında daha çok söz sahibi olmalarının hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 - Teklifin ikinci maddesinde, 2820 sayılı Kanun'un 37'nci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle TBMM'ye üye seçiminin, cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesi garanti edilecek şekilde belirlenmesi sağlanmaktadır. Bu bağlamda, kadınların siyasete katılımı konusunda, bir tedbir uygulaması ve ayrımcılığı giderici yöntem olarak "fermuar sistemi"ne de yer verilmektedir.

Ayrıca, siyasi partilere, seçim listelerini oluştururken sadece erkek veya sadece kadın egemen değil; her iki cinsiyetin her birinin %50 oranında TBMM üyeliğine seçilmesini garanti altına almaları yükümlülüğü getirilmektedir. Bu maddeyle getirilen kuralların doğru şekilde uygulanması, aday listelerinin sunulması sırasında, ilgili Seçim Kurullarınca resen denetlenecektir.

MADDE 2 - Bahse konu Madde ile, Yüksek Seçim Kurulu'na sunulacak parti aday listelerinde, cinsiyet eşitliğinin belirli düzeyde gerçekleşmesini teminat altına alacak "kota" ve "fermuar" uygulamalarına yer verilmektedir. Zorunlu mahiyetteki bu esaslara uyulmadığı takdirde, ilgili listelerin Yüksek Seçim Kurulu'nca reddedileceği de hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 3 - Madde ile, ön seçim işlemlerinde yaşanabilecek birtakım eksikliklerin, her bir cinsiyetin belirtilen oranda temsiline yönelik doğurabileceği sakınca ve engellerin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 4 - Bu Madde aracılığıyla, kadınların siyasi hayata katılımlarını mümkün olduğunca kolaylaştırmak ve özellikle ekonomik durumu uygun olmayan kadınların, siyasi partilere üyelik noktasında mağduriyet yaşamalarının önüne geçmek amacıyla "pozitif ayrımcılık" yoluna başvurulmaktadır.

MADDE 5 - İşbu Madde ile, bir önceki maddede olduğu gibi, kadınların siyasi hayatta etkin biçimde yer alabilmelerini temin etmek adına ve ekonomik güçlüklerin olumsuz etkisini devre dışı bırakmak amacıyla kadınlardan, milletvekilliği aday adaylığı aidatının yalnızca 1/4'ünün alınması düzenlenmektedir."

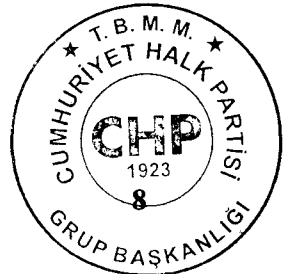
MADDE 6 - Madde vasıtasıyla, "Milletvekili Seçimi Kanunu"nun 20. maddesinde değişikliğe gidilerek il seçim kurulları ve nihayetinde Yüksek Seçim Kurulu tarafından, siyasi partilerin nihai aday listelerindeki kadın ve erkek aday sıralaması ve sayısının, getirilen cinsiyet kotası doğrultusunda denetlenmesi bağlamında izlenmesi gereken yola açıklık getirilmektedir.

MADDE 7 - İşbu Madde ile, 2972 sayılı "Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun"un 10'uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinde yapılan değişiklik vasıtasıyla, yerel meclislerde kadınların ve erkeklerin her birinin %50 oranında belirlenerek cinsiyet eşitliğinin belirli ölçüde oluşması sağlanmaktadır. Bu kapsamda, siyasi partilere, belediye ve il genel meclisi aday ve yedek listelerini oluştururken cinsiyetlerden her birinin yerel mecliste, en az %50 oranında belirleme yükümlülüğü getirilmektedir. Bahse konu belirlemenin yöntemi ise siyasi partilerin kendi tercihlerine bırakılmaktadır. Bu maddeyle getirilen kuralın doğru şekilde uygulanması, aday listelerinin sunulması sırasında, ilgili Seçim Kurullarınca resen denetlenecektir.

MADDE 8 - Yürürlük maddesidir.

MADDE 9 - Yürütme maddesidir.

2820 SAYILI SİYASİ PARTİLER KANUNU, 2839 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNU VE 2972 SAYILI MAHALLİ İDARELER İLE MAHALLE MUHTARLIKLARI VE İHTİYAR HEYETLERİ SEÇİMİ HAKKINDA KANUN'DA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 - 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 37'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Siyasi partiler, milletvekilliği genel veya ara seçimlerinde, adaylık için müracaat eden ve adaylığı uygun bulunanlar arasından adayların tespitini; **her bir seçim çevresinde her iki cinsiyetin birden %50 oranında temsilini sağlayacak şekilde** serbest, eşit, gizli oy, açık tasnif esasları çerçevesinde, tüzüklerinde belirleyecekleri usul ve esaslardan herhangi biri veya birkaçı ile yapabilirler. **Hesaplama, kesirler tama iblağ edilir.**

Listeler, ilk iki sıradaki adayların farklı cinsiyetten olması ve her iki cinsiyetin birbirini izlemesi, birbirini izleyen iki adayın aynı cinsiyetten olmaması (fermuar yöntemi) esasına bağlı kalınarak düzenlenir. Bu yöntemle, bahse konu seçim çevresinden toplamda çıkacak milletvekili sayısı kadar aday tespit edilir.

Siyasi partiler, ön seçim ya da aday yoklaması yaptıkları seçim çevrelerinde, toplam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının %5'ini aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını, ön seçim veya aday yoklaması tarihinden en az on gün önce Yüksek Seçim Kurulu'na bildirmek koşuluyla, merkez adayı gösterebilirler. **Merkez adaylarının belirlenmesinde, her bir cinsiyetin %50 oranında temsiliyeti esasına bağlı kalınır. Merkez adayları, her bir seçim çevresinin aday listelerindeki ilk iki adayın ayrı cinsiyetten olması ve birbirini izleyen iki adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına göre yerleştirilir.**

Siyasi partilerin bir seçim çevresinde teşkilatı bulunmaz veya gösterilmesi gereken sayıda aday adayı veya kadın aday adayı olmazsa, o seçim çevresine ait aday listesi, merkez adayları için belirtilen diğer esaslara göre, o seçim çevresinde çıkacak milletvekili sayısı kadar, ilgili parti tüzüğündeki esaslara göre partinin merkez karar ve yönetim kurulunca belirlenir.

Parti aday cetvelleri, her bir cinsiyetin %50 oranında temsili ve katılımı, ilk iki sıradaki adayların farklı cinsiyetten olması ve birbirini izleyen iki adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına bağlı kalınarak düzenlenir. Bu sistem, partilerin uyguladıkları bütün seçim yöntemlerinde hayata geçirilir.

Partilerin tüzüklerinde gösterilen, merkez yoklaması dışındaki parti aday seçimleri, seçim kurullarının yönetim ve denetimi altında yapılır.

Partilerin tüzüklerinde, herhangi bir seçim çevresinde bütün üyelerin iştiraki ile yapacakları ön seçimde, bu Kanun'un ön seçimlerle ilgili hükümleri uygulanır.

Aday tespitinin yapılacağı gün, Yüksek Seçim Kurulu tarafından, genel seçimlerden en az yetmiş beş gün önceki bir tarih olarak belirlenip ilan edilir. Seçime katılacak bütün siyasi partilerin tüzüklerindeki usullere göre il ve ilçelerde yapacakları aday tespitleri, bütün yurтта aynı günde yapılır.

Genel seçimler için kabul edilen seçim çevresi, aday tespiti için de esas alınır."

MADDE 2 - 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 48'inci maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek kaydıyla aşağıdaki fıkra ilave edilmiştir:

"Parti aday listeleri, her bir cinsiyetin %50 oranında temsil ve katılımı, ilk iki sıradaki adayların farklı cinsiyetten olması ve birbirini izleyen iki adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına bağlı kalınarak düzenlenir. Bahse konu esasa göre düzenlenmemiş aday listeleri, Yüksek Seçim Kurulu'nca reddedilir."

MADDE 3 - 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 51'inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Bir seçim çevresinde ön seçimin, ön seçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde, ön seçim yenilenmez. Bu seçim çevresi için bütün adaylar, ilgili parti tüzüğünün belli ettiği ve 48'inci maddede belirtilen esaslara göre, merkez karar ve yönetim kurulunca belirlenir."

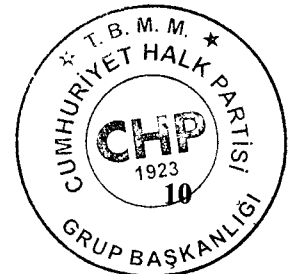
MADDE 4 - 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 62. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına sırasıyla aşağıdaki cümleler eklenmiştir:

"Üyeliğe kabul edilen ve mali gücü yeterli olmayan kadın üyeler, giriş ve üyelik aidatından muaf tutulur."

"Bu zorunluluk, birinci fıkrada belirtilen kadın üyeler bakımından geçerli değildir."

MADDE 5 - 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 64. maddesine aşağıdaki cümle eklenmiştir:

"Kadın aday adayları, aday adaylığı aidatının 1/4'ünü öder."

MADDE 6 - 10.06.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 20'nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

"Seçim kurulları, kendi seçim çevrelerine ait aday listelerinde yaptıkları inceleme sonucunda, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 37'nci maddesine bağlı kalınarak düzenlenmesinde noksanlık veya aykırılık bulunduğu tespit ederlerse, durumu geçici ilan tarihinden itibaren iki gün içinde, ilgili siyasi partilerin il başkanlarına ve Yüksek Seçim Kurulu'na bildirirler. İlgili partiler, bu bildirimden en geç on gün sonra saat 17.00'a kadar, düzeltilmiş aday listelerini Yüksek Seçim Kurulu'na sunarlar. Uygun şekilde düzenlenmeyen listeler, Yüksek Seçim Kurulu'nca reddedilir."

MADDE 7 - 18.01.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"a) Yapılan aday tespitinde belediye başkanlığı için bir aday, belediye meclisi üyeliklerine o seçim çevresi için tespit edilen üye adedi kadar asıl ve yedek olarak ayrı ayrı; il genel meclisi üyeliklerine o seçim çevresi için tespit olunan asıl ve yedek üyelikler sayısı kadar ayrı ayrı aday belirlenir. **Siyasi partiler, belediye meclisi üyelikleri ile il genel meclisi üyelikleri asıl ve yedek aday listelerini, her iki cinsiyetin birden %50 oranında temsilini sağlayacak şekilde belirler. Hesaplama, kesirler tama iblağ edilir.**"

MADDE 8 - Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 9 - Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

